

נִכְתְּבוּ קוּדְם לָבוֹן, אֵלֶּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעַה
שֶׁהַמַּבּוּל בָּא לְעוֹלָם, וְנִכְנְסוּ לַתִּיבָה, מֵרֹזֵב צַעֲרָם
נִשְׁתַּכַּח מֵהֶם, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַחֲדָשׁ
לָהֶם אוֹתָם שִׁבְעַ מִצּוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֵם וְשָׁלוֹם לֹא נִשְׁתַּכַּח
הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ, אֵלֶּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אִם אֹמֵר לָהֶם שִׁישְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, וְפָרְקוּ
כָּל הָעוֹל מֵהֶם, בְּאַחֲרִים שֶׁאָמְרוּ (איוב כא יד) וְדַעַת
דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ. אֵלֶּא אֲתָן לָהֶם דְּבָרִים
מוֹעֲטִים, וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שִׁיבֹא מִי שִׁישְׁמֹר כּוֹלָהּ, וְהוּא אַבְרָהָם,
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו ה) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם
בְּקִלִּי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֵרָתִי מִצּוֹתַי חֲקוּתַי וְתוֹרָתִי. דְּכִיּוֹן
שֶׁלְמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצֻמוֹ שִׁישְׁמֹר

לשון הקודש

הוא, אם אמר להם שישמרו כל תורתִי,
יפרקו כל העל מהם, באחרים שאמרו
(איוב כא) ודעת דרכיך לא חפצנו, אלא
אתן להם דברים מועטים וישמרו אותם.
עד שיבא מי שישמר כולה, והוא
אברהם, שנאמר (בראשית כו) עקב אשר
שמע אברהם בקלי וישמר משמרתִי
מצוֹתַי חֲקוּתַי וְתוֹרָתִי. שְׂכִיּוֹן שֶׁלְמַד

ברוך הוא לצוות לבני נח אותן שבע
מצוות שנצטוו, שהרי בתורה נכתבו
קדם לבן? אלא, אמר רבי יצחק, בשעה
שהמבול בא לעולם ונכנסו לתבה, מרב
צערים נשתכחה משם, עד שבא הקדוש
ברוך הוא וחדש להם אותן שבע מצוות.
אמר רבי יוסי, חם ושלום, לא נשתכחה
התורה ממנו. אלא אמר הקדוש ברוך

הַתּוֹרָה בּוֹלָה, וּלְפִיכֶךָ בִּירַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שָׁבַע מִצּוֹת מִן הַתּוֹרָה כִּדְבֵי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶתַח בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֵרֶב, וַדַּאמֵר רַבִּי פְּנַחֲסִים,
כְּתִיב, (ש"ב טו יד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וכו', קוֹמוּ וּנְבַרְחָהּ כִּי לֹא
תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁפָרַת,
מֵאִי כְּתִיב בֵּיתָה, (תהלים ג א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי
אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שְׁהִיָּה בּוֹרַת וּנְגַרְשׁ
מִמְּלָכוֹתָיו, לֹא מִנַּע עֲצָמוֹ מְלוֹמֵר שִׁירָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלָשׁוּב וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֵרֶב,
זֶהוּ דָוִד, שְׁהִיָּה קוֹרָא עִמָּהֵן תָּמִיד בְּעֵרֶב.

דְּבַר אַחֵר, הָעֵרֶב שָׁפָא מִיְהוּדָה, שְׁנִקְרָא עֵרֶב,
שְׁנֵאמֵר, (בראשית מג ט) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנוּ. הָעֵרֶב
כְּתִיב, בְּלֹא וָא"ו. אָמַר רַבִּי פְּנַחֲסִים, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ

לשון הקודש

בו? (תהלים א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי
אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שְׁהִיָּה בּוֹרַת
וּנְגַרְשׁ מִמְּלָכוֹתָיו, לֹא מִנַּע עֲצָמוֹ מְלוֹמֵר
שִׁירָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלָשׁוּב
וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֵרֶב, זֶהוּ
דָוִד, שְׁהִיָּה קוֹרָא עִמָּהֵן תָּמִיד בְּעֵרֶב.
דְּבַר אַחֵר, הָעֵרֶב שָׁפָא מִיְהוּדָה שְׁנִקְרָא
עֵרֶב, שְׁנֵאמֵר (בראשית מג ט) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנוּ.
כְּתוּב הָעֵרֶב, בְּלִי וָא"ו. אָמַר רַבִּי פְּנַחֲסִים,

מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קִבֵּל עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמְרֵם
הַתּוֹרָה בּוֹלָה, וּלְפִיכֶךָ בִּירַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שָׁבַע מִצּוֹת מִן הַתּוֹרָה כִּדְבֵי
שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶתַח, בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֵרֶב. שְׁאמֵר רַבִּי
פְּנַחֲסִים, כְּתוּב וַיֹּאמֶר דָּוִד כו' קוֹמוּ
וּנְבַרְחָהּ כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי
אֲבִשְׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁפָרַת, מַה כְּתוּב

עוֹרֵב, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּהָרִים בְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ דֹאֲמֵר
 לְשֹׂאוֹל, (ש"א כו כ) כַּאֲשֶׁר יְרֹדָה הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ,
 שְׂמַתְנִי לְהֵיזוֹת בְּקוֹרָא בְּהָרִים, בְּתִיב הָכָא קוֹרָא,
 וּבְתִיב הָתָם, (תהלים קמ"ז ט) לְבִנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרְאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, בָּא וּרְאֵה מָה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה
 לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שָׁלַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְדָוִד, וַגִּרְשָׁהוּ מִמְּלָכוֹתָיו, וּמִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָיו
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תְּתַמָּה עַל זֶה, וְאַפִּילוּ
 מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה
 לְפָנָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אֶמְנוּת אֲבוֹתָיו,
 וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכֶּתוּב לְהוֹרוֹת, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶה
 דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא תָּמִיד בְּעוֹרֵב, וְשִׁלְּחָהוּ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּלָכוֹתָיו, וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה

לשון הקודש

מִמְּלָכוֹתָיו, וּמִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָיו
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תְּתַמָּה עַל זֶה,
 וְאַפִּילוּ מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע,
 מִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וְלָקַח אֶמְנוּת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב
 לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכֶּתוּב לְהוֹרוֹת. וַיִּשְׁלַח אֶת
 הָעוֹרֵב - זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא תָּמִיד
 בְּעוֹרֵב, וְשִׁלְּחָהוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב? שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ
 בְּהָרִים בְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ שֹׂאֵמֵר לְשֹׂאוֹל
 כַּאֲשֶׁר יְרֹדָה הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ,
 שְׂמַתְנִי לְהֵיזוֹת בְּקוֹרָא בְּהָרִים. כְּתוּב כֵּן
 קָרָא, וּכְתוּב שֵׁם (תהלים קמ) לְבִנֵי עוֹרֵב
 אֲשֶׁר יִקְרְאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, בָּא וּרְאֵה מָה בֵּין
 מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שָׁלַח
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדָוִד וַגִּרְשָׁהוּ

בְּתִיב בִּיה. וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוּב. דְּבְתִיב, (ש"ב טו ל) וְדוּד
עָלָה בְּמַעְלָה הַיְתִימִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרֹאשׁ לּוֹ חָפוּי. הָיָה
יּוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, וּמִתְנַדָּה עַל חֲטָאתָיו, וּמִבְקָשׁ
רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיֵּדַע כִּי חֲטָאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח
מִמְּלָכוֹתוֹ וּנְגַרְשׁ.

וּבְכָל דָּבָר וְדָבָר דְּחֲטָאָה גָּרִים בְּמִלְכוֹתוֹ, אוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדָּבָר בּוֹ, וְהָיָה יֵדַע
דִּהוּא הָיָה גָּרִים. עַד יְבִשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהַשִּׁיבוּהוּ
לֹא עָלִידְ הַדָּבָר, אֶלָּא (שם כא א) אֶל שָׂאוּל וְאֶל
בֵּית הַדָּמִים.

תָּא תַּיִ, דְּבְתִיב (שם) וַיְהִי רָעַב בְּיַמֵּי דָּוִד שָׁלֹשׁ
שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקָשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי
ה', דְּסָבַר דִּהוּא הָיָה גָּרִים, אָמַר לִיהַּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, לֹא עָלִידְ זֶה אֶלָּא עַל שָׂאוּל. עַד יְבִשֶׁת הַמַּיִם,

לשון הקודש

בְּמִלְכוֹתוֹ אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדָּבָר
בּוֹ, וְהָיָה יֵדַע שֶׁהוּא הָיָה גּוֹרֵם. עַד יְבִשֶׁת
הַמַּיִם, שֶׁהַשִּׁיבוּהוּ: לֹא עָלִידְ הַדָּבָר, אֶלָּא
אֶל שָׂאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים.

בא וּרְאָה, שְׁכַתּוּב (שם כא) וַיְהִי רָעַב בְּיַמֵּי
דָּוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקָשׁ
דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', שְׁסָבַר שֶׁהוּא הָיָה גּוֹרֵם.
אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא עָלִידְ זֶה,

מִמְּלָכוֹתוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה פְּתוּב בּוֹ?
וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוּב, שְׁכַתּוּב (שמואל-ב טו) וְדוּד
עָלָה בְּמַעְלָה הַיְתִימִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרֹאשׁ
לּוֹ חָפוּי. הָיָה יּוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה,
וּמִתְנַדָּה עַל חֲטָאתָיו וּמִבְקָשׁ רַחֲמִים
עֲלֵיהֶם, וַיֵּדַע כִּי חֲטָאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח
מִמְּלָכוֹתוֹ וּנְגַרְשׁ.

וּבְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל חֲטָא גָּרִים

הָיָה תוֹלָה הַכֹּל בְּעֵצְמוֹ, וּמִיָּד הָיָה שָׁב בְּתִשׁוּבָה.
וְאִזּוֹ לֹא הוּצָרָךְ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שֶׁהַדָּבָר לֹא בָּא
בְּשִׁבְלֵוֹ. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד
יְבִשֶׁת הַמַּיִם, דְּאִזּוֹ לֹא הָיָה הַדָּבָר תְּלוּי בּוֹ.

אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, רְצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִסּוֹת
אֶת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלָחֵם לְבָבָל. שְׁנַאֲמַר, וַיִּשְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זֹו בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. רָאָה מַה כְּתִיב
בָּהּ, וְלֹא מֵצֵאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּבִיד
עוֹלָה מְלֶךְ בָּבֶל, בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהַרְיַגַת צְדִיקִים
הַרְבֵּה. וּמִשׁוּם כּוֹבֵד עוֹלָה, וַתֵּשֶׁב אֵלָיו אֵל הַתִּיבָה,
וַחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה וְקִבְּלָהּ.

חֲמָאָה בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחֵלָה, וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתָם,
שְׁנַאֲמַר וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ,
בְּגָלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, גָּלוֹת יוֹן

לשון הקודש

בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. רָאָה מַה כְּתוּב בּוֹ – וְלֹא
מֵצֵאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּבִיד
עָלָה מְלֶךְ בָּבֶל בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהַרְיַגַת
צְדִיקִים הַרְבֵּה, וּמִשׁוּם כְּבֹד עָלָה –
וַתֵּשֶׁב אֵלָיו אֵל הַתִּבְיָה, וַחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה
וְקִבְּלָהּ.

חֲמָאָה בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחֵלָה – וַיּוֹסֶף
לְהַגְלוֹתָם, שְׁנַאֲמַר (ס) וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת
הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, בְּגָלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן.

אֵלָּא עַל שְׁאוּל. עַד יְבִשֶׁת הַמַּיִם, הָיָה
תוֹלָה הַכֹּל בְּעֵצְמוֹ, וּמִיָּד הָיָה שָׁב
בְּתִשׁוּבָה, וְאִזּוֹ לֹא הוּצָרָךְ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה,
שֶׁהַדָּבָר לֹא בָּא בְּשִׁבְלֵוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב
(בראשית ח) וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד יְבִשֶׁת
הַמַּיִם. שְׁאִזּוֹ לֹא הָיָה הַדָּבָר תְּלוּי בּוֹ.

אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, רְצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְנִסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וּשְׁלָחֵם לְבָבָל,
שְׁנַאֲמַר (ס) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זֹו

אַחֲשִׁיד פְּנִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּשׁוּלֵי קְדָרָה.

וּמְרוּב צַעְרָם וְדוּחָקָם מֵהַ כְּתִיב בֵּיתָה. וְתָבֵא אֵלָיו
הַיּוֹנָה לְעֵת עָרְב. מֵהַ לְעֵת עָרְב, וְלֹא
הָיָה נִהְיָא לְהוֹן שְׁעֵתָא דִּירוּחָא, כְּמָה דִּהְיוּת
עֲבִידָא בְּקִדְמִיתָא, וְאַתְקַטְלוּ צְדִיקָא, וְאַתְחַשְׁדָּ
יִמְמָא, וְאַעְרִיב לְהוּ שְׂמֵשָׁא וְלֹא יִכְלִין לְמִיקָם מִן
קָדָם דּוּחָקָא סְגִיָּא דִּהְיוּ עֲלִיהוֹן, שְׁנַאֲמַר ^{(ירמיה ד}
אִי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרְב. כִּי פָנָה
הַיּוֹם, אֵלּוּ הֵן צְדִיקָא הַמְּאִירִים בְּשֵׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ
צְלָלֵי עָרְב, שְׁנַשְׂאָרוּ בְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר וְזָהוּ לְעֵת עָרְב
וְלֹא בְּזִמְן דִּנְהִירִין לְהוֹן צְדִיקָא בְּשֵׁמֶשׁ־א.

וְהִנֵּה עָלָה זֵית טָרֶף בְּפִיָּה. לִוְלֵי שְׁהַעִיר הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רוּחַ הַכְּהֻנִּים, שְׁהִיוּ מִדְּלִיקִין
נִרוֹת בְּשֶׁמֶן זֵית, אִי אֲבָדָה ^(דף ל ע"א) פְּלִיטָת יְהוּדָה

לשון הקודש

פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרְב. כִּי פָנָה
הַיּוֹם - אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים הַמְּאִירִים
בְּשֵׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרְב - שְׁנַשְׂאָרוּ
בְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר, וְזָהוּ לְעֵת עָרְב, וְלֹא בְּזִמְן
שְׂמֵשׁ־א לְהֵם הַצְּדִיקִים בְּשֵׁמֶשׁ.

וְהִנֵּה עָלָה זֵית טָרֶף בְּפִיָּה (בראשית ח). לִוְלֵי
שְׁהַעִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ הַכְּהֻנִּים
שְׁהִיוּ מִדְּלִיקִין נִרוֹת בְּשֶׁמֶן זֵית, אִי
אֲבָדָה פְּלִיטָת בֵּית יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם,

שְׂאֵמַר רַבֵּי יְהוּדָה גְּלוּת יוֹן הַחֲשִׁיכָה אֵת
פְּנִיָּהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּלֵי קְדָרָה.

וּמְרוּב צַעְרָם וְדוּחָקָם מֵהַ כְּתוּב בּוֹ?
וְתָבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרְב. מֵהַ זֶה לְעֵת
עָרְב? שְׁלֹא הִיָּתָה מְאִירָה לְהֵם שְׁעֵת
הַרוּחָה כְּמוֹ שְׁהָיָה הַמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשׁוֹנָה,
וְנִהְיָו צְדִיקִים וְנִחַשְׁדָּ הַיּוֹם, וְהַעְרִיב לְהֵם
הַשֵּׁמֶשׁ וְלֹא יִכְלוּ לְקוּם מִפְּנֵי הַדַּחֲקָה הַרְבֵּ
שְׁהָיָה עֲלֵיהֶם, שְׁנַאֲמַר ^(ירמיה ה ד) אִי לָנוּ כִּי

מִן הָעוֹלָם. וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שָׁבָה בְּתִשְׁבֻּבָה
וְנִתְקַבְּלָה. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, חוּץ מִן גְּלוּתָא
רַבִּיעָא, דְּעַדִּין לֹא שָׁבָה, וְהַכֵּל תְּלוּי בְּתִשְׁבֻּבָה.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אֵין לָךְ בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, שְׂלָא
הִתְעַבְּב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְזַר דִּינָא שְׂל
בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׂבַע שְׁמִיטִין, וְשְׂבַע יוֹבְלוֹת, שְׂמָא
תְּחִזּוּר בְּתִשְׁבֻּבָה. הָדָא הוּא דְבְּתִיב, וַיִּחַל עוֹד
שְׂבַעַת יָמִים אַחֲרֵים, בַּר מִן קַדְמָאִי.

וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה, בְּגָלוֹת אֲדוּם. וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב
אֵלָיו עוֹד, דְּעַד הַיּוֹם לֹא חָזְרָה בְּתִשְׁבֻּבָה,
וְלֹא הִעִירָה רוּחָהּ. דְּאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אֲלִמְלִי חָזְרָה
בְּתִשְׁבֻּבָה לֹא נִשְׁתַּיְרָה בְּגָלוֹת יוֹמָא חַד. רַבִּי
אֲלִיעֶזֶר אֹמֵר, כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלְתָה בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל,
נָתַן לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זְמַן וְקִץ, וְנִתְעוֹרְרָה

לשון הקודש

בְּתִשְׁבֻּבָה. זֶהוּ שְׂכַתוּב (שם) וַיִּחַל עוֹד
שְׂבַעַת יָמִים אַחֲרֵים, חוּץ מִהֲרָא שׁוֹנִים.
וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה – בְּגָלוֹת אֲדוּם. וְלֹא
יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוֹד – שְׂעַד הַיּוֹם לֹא
חָזְרָה בְּתִשְׁבֻּבָה וְלֹא הִעִירָה רוּחָהּ. שְׂאָמַר
רַבִּי פְּנִיחָס, אֲלִמְלִי חָזְרָה בְּתִשְׁבֻּבָה, לֹא
נִשְׁאָרָה בְּגָלוֹת יוֹם אֶחָד. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר
אֹמֵר, כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלְתָה בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל,

וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שָׁבָה בְּתִשְׁבֻּבָה
וְנִתְקַבְּלָה. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, חוּץ מִן
הַגְּלוֹת הַרְּבִיעִית שְׂעַדִּין לֹא שָׁבָה, וְהַכֵּל
תְּלוּי בְּתִשְׁבֻּבָה.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אֵין לָךְ בְּכָל פַּעַם
וּפַעַם שְׂלָא עַבְב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
גְזַר דִּינָה שְׂל בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׂבַע
שְׂמִטוֹת, וְשְׂבַעַת יוֹבְלוֹת, שְׂמָא תְּחִזּוּר

תָּמִיד בְּתִשׁוּבָה, וְגִלּוֹת הָאֲחֵרוֹן אֵין לֹ קֶץ וְזִמָּן,
 אֲלָא הַכֹּל תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה. שְׁנַאֲמַר, (דברים ל ב) וְשִׁבְתָּ
 עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ. וּכְתִיב, (שם ל ד) אִם
 יִהְיֶה גִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
 וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ.

אָמַר לִיה רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, הֵיאָךְ יִהְיֶה דָא
 לְהִתְעוֹרְרָא כּוֹלְחוֹן בְּחָדָא בְּתִשׁוּבָה, מֵאֵן
 דִּתְהוּ בְּסִיפֵי שְׁמַיָא, וּמֵאֵן דִּהוּא בְּסִיפֵי אֶרְעָא, הֵיךְ
 יִתְחַבְּרוֹן בְּחָדָא לְמַעַבְדַּ תִּשׁוּבָה.

אָמַר לֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, חֲזִיד, דֵּאֵי יַחְזִירוֹן בְּתִשׁוּבָה
 רִישֵׁי בְּנֵישְׁתָא, אוּ חָדָא בְּנֵישְׁתָא, בְּזִכּוּתָם
 יִתְבַּנְּשׁ כָּל גְּלוּתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אִיסְתְּכִי
 תְּדִירָא, אִימְתִי יַחְזִירוֹן, וְיַעֲבֹד לְחוּן טְבָא,
 דְּכְתִיב (ישעיה ל כח) וְלֹכֵן יִחַפֶּה ה' לְחַנּוּכְכֶם. מְחַפֶּה
 תָּמִיד אִימְתִי יַעֲשׂוּ תִשׁוּבָה.

לשון הקודש

זֶה לְעוֹרֵר אֶת כָּלֶם כְּאֶחָד בְּתִשׁוּבָה? מִי
 שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הַשָּׁמַיִם וּמִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי
 הָאָרֶץ, אֵיךְ יִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד לַעֲשׂוֹת
 תִּשׁוּבָה?

אָמַר לֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חֲזִיד, שְׂאֵם יַחְזִירוֹ
 בְּתִשׁוּבָה רְאִשֵׁי בֵּית הַבְּנִסְתָּ, אוּ בֵּית
 בְּנִסְתָּ אַחַד, בְּזִכּוּתָם תִּתְבַּנְּשׁ כָּל הַגְּלוּת,
 שֶׁהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל תָּמִיד מֵתִי

גִּתָּן לָהּ הַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זִמָּן וְזִמָּן
 וְנִתְעוֹרְרָה תָּמִיד בְּתִשׁוּבָה, וְגִלּוֹת
 הָאֲחֵרוֹן אֵין לֹ קֶץ וְזִמָּן, אֲלָא הַכֹּל תְּלוּי
 בְּתִשׁוּבָה, שְׁנַאֲמַר (דברים ג) וְשִׁבְתָּ עַד ה'
 אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ. וּכְתִיב (שם) אִם
 יִהְיֶה גִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ
 ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ.

אָמַר לֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, אֵיךְ יִהְיֶה

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲתִיָּא הָא, כְּהָא דְאָמַר רַבִּי
פְּנַחֶס, דְּכִתְיִב וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוּד.
לֹא נֶאֱמַר וְלֹא יִסַּף שׁוּב אֵלֶיהָ, אֶלָּא הִיא לֹא
יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו, מִכֻּלָּל דְּהוּא מְזוּמָן וּמְחַכָּה
אִימְתִי תְּשׁוּב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, תָּא חַוִּי, הֵאֵי דְכִתְיִב
בִּיעֲקֹב (בראשית לב כה) וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבִדּוֹ וַיֶּאֱכַב
אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. בֵּיה זִימְנָא אֲתִיְהַבְת
רְשׁוּתָא לְכָל חֵילֵי דְשָׁמַיָא, לְאִינוּן רַבְרַבִּין דְּאֲתַמְנוּן
עַל מַלְכוּתָא, וְאֲתַפְּרְשׁוּ אֵלָיו לְשִׁלְטָאָה עַל אֵלָיו,
וְאֲתִיְהַבְת רְשׁוּתָא וְשׁוּלְטָנָא לְרַבְרַבָּא דְאַדּוּם,
לְשִׁלְטָאָה עַל אוּפְרַיָא.

בֵּיה שְׁעֵתָא מַה פְּתִיב. וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבִדּוֹ, דְּעַד
כְּעַן לֹא הוּוּ לִיה בְּנִימִין וְלֹא

לשון הקודש

בִּיעֲקֹב (בראשית לב, כה) וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבִדּוֹ
וַיֶּאֱכַב אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. פְּאוּתוּ
זְמַן נִתְּנָה רְשׁוּת לְכָל עֲבָאוֹת הַשָּׁמַיִם
לְאוּתָם הַשָּׁרִים שְׁהִתְמַנּוּ עַל הַמַּלְכוּת,
וּנְפָרְדּוּ לְשַׁלֵּט אֱלֹהָ עַל אֱלֹהָ, וְנִתְּנָה
רְשׁוּת וְשִׁלְטוֹן לְשַׁר הַגְּדוֹל שֶׁל אַדּוּם
לְשַׁלֵּט עַל הָאֲמוֹת.

בְּאוּתָהּ שְׁעָה מַה פְּתוּב? וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב
לְבִדּוֹ, שְׁעַד כְּעַת לֹא הָיוּ לוֹ בְּנִימִין וְלֹא

יְחֻזְרוּ וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם טוֹב, שְׁכַתוּב (ישעיה ל)
וְלָכֵן יַחֲפֶה ה' לַחֲנֻכְכֶם, מְחַכָּה תְּמִיד
אִימְתִי יְחֻזְרוּ בְּתִשׁוּבָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יְבֵא זֶה כְּוֵה שְׁאָמַר רַבִּי
פְּנַחֶס, שְׁכַתוּב וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוּד.
לֹא נֶאֱמַר וְלֹא יִסַּף שׁוּב אֵלֶיהָ, אֶלָּא הִיא
לֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו. מִכֻּלָּל שְׁהוּא מְזוּמָן
וּמְחַכָּה אִימְתִי תְּשׁוּב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בֵּא וּרְאֵה, זֶה שְׁכַתוּב

אֶפֶסֶר־פִּי אֶבְרָחָם בְּשֵׁמִיָּא.

וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ, דִּין הוּא סְמַא"ל, רַבָּא דְאַדּוּם.
 וּבָעָא דִּיתִיב יַעֲקֹב תַּחֲתֵּי שְׁעֵבֻדָּא
 דְאַדּוּם, וּמְשׁוּם זְכוּתָא רַבְרָבָא דִּהוּה בְּיַעֲקֹב, לֹא
 אֶתִּיב בִּידֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּיה שְׁעָתָא אֶתְפְּנָשׁוּ כָּל חֵילָא
 דְשֵׁמִיָּא, וּבָעוּ לְמִיטְעֵן עִם סְמַא"ל, בְּגִינֵיהּ
 דִּיעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא אִיעֲטְרִיךְ
 יַעֲקֹב לְשׁוּם חַד מִנְכּוֹן, הָא זְכוּתֵיהּ דִּיטְעוֹן עֲמִיהּ.
 מִדְּ וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ, טְעִין עֲמִיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹדָא, תָּא חֲזִי, מַה פְּתִיב בֵּיה. וַיֵּרָא כִּי
 לֹא יָכוֹל לוֹ, דִּהוּה סְגִיָּאָה זְכוּתֵיהּ, וְלֹא
 יָכִיל בְּטַעֲנָתֵיהּ לְאַשְׁתַּעֲבָדָא יַעֲקֹב תַּחֲתֵּי יוֹדָא
 דְאַדּוּם. מִדְּ וַיִּנַּע בְּכַף יָרְכוּ. אֲלִין אֵינּוֹן בְּגוּזֵי
 נַפְקִי יָרְכִיָּהּ.

לשון הקודש

אֶפֶסֶר־פִּי בְּשֵׁמִים.

יעֲקֹב אֵינוֹ צְרִיךְ לְשׁוּם אֶחָד מִכֶּם, הָרִי
 זְכוּתוֹ שֶׁיִּטְעֵן עֲמוֹ. מִדְּ וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ,
 טְעִין עֲמוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹדָא, בֵּיא וְרָאָה מַה פְּתוּב בּוֹ,
 (בראשית כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ, שְׁהִיתָה
 זְכוּתוֹ רַבָּה, וְלֹא יָכִיל בְּטַעֲנָתוֹ לְשַׁעֲבֹד
 אֶת יַעֲקֹב תַּחֲתֵּי יוֹדָא. מִדְּ וַיִּנַּע בְּכַף
 יָרְכוּ. אֲלִין הֵם בְּגִינֵי יוֹצְאֵי יָרְכוּ.

וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ, זֶהוּ הוּא סְמַא"ל, הָאָדוֹן
 שֶׁל אַדּוּם, וְרָצָה שְׁיִנְתָּן יַעֲקֹב תַּחֲתֵּי
 שְׁעֵבֻדוֹ שֶׁל אַדּוּם, וּמְשׁוּם הַזְכוּת
 הַגְּדוֹלָה שְׁהִיתָה לְיַעֲקֹב לֹא גָתַן בְּיָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פְּאוּתָהּ שְׁעָה הַתְּפִינְסוּ
 כָּל עֲבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְרָצוּ לְטַעֵן עִם סְמַא"ל
 בְּשִׁבְלֵי יַעֲקֹב. אָמַר הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא:

בִּיהַ שַׁעֲתָא אֶתְחַלֵּשׁ יַעֲקֹב, וְלֹא יָכִיל לְמַטְעֵן
עַמּוּיָהּ, דְּכַתִּיב וַתִּקַּע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבֹקוֹ
עַמּוּיָהּ, בְּאֲטַעְנוּתֶיהָ עַמּוּיָהּ. וְאֶתִּיהֲבַת רְשׁוּתָא
לְסַמְא"ל, בְּנֹחֵי דִיעֲקֹב תַּחֲתֵי יְדָא דְאַדּוּם, כֹּל
זִמְנָא דִיעֲבֵרוּן עַל אֲזִרְיָתָא.

רַבִּי הוּהָ יְתִיב יוֹמָא חַד, וְהוּהָ מְסַתְּפַל בְּהָא
מִיִּלְתָּא, דְּכַתִּיב (דברים ה ל) בַּצַּר לָךְ וּמְצֹאנֶךָ כֹּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשַׁבַּת עַד ה'
אֲלֵהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקִלּוֹ. אָמַר, מַה דְּאָמַר מֹשֶׁה דִּיהֲוֵי
בְּסוּף יוֹמָיָא, כֹּל אֵינּוּן עֲקָתִין הָא אֲתוּ, וְתִשׁוּבָה
עַד בְּעֵן לֹא אֶתְעִבִידָא.

עַד דִּהְוָה יְתִיב, אָתָּא אֵלֵיהּ זְכוּר לְטוֹב, אָמַר
לִיהַ, רַבִּי בְּמֵאֵי אֶתְעַסְקַתְּ. אָמַר לִיהַ בְּהֵאֵי
דְּאָמְרָה תּוֹרָה, דְּכִד יִיתוּן עֲקָתִין לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף
יוֹמָיָא, דִיעֲבֵרוּן תִּשׁוּבָה לְאַלְתֵּר, דְּכַתִּיב בְּאַחֲרֵית

לשון הקודש

הַיָּמִים וְשַׁבַּת עַד ה' אֲלֵהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ
בְּקִלּוֹ. אָמַר, מַה שְּׂאָמַר מֹשֶׁה שִׁיְהִיָּה
בְּסוּף הַיָּמִים, כֹּל אוֹתָם הַצְּרוֹת הָרִי בְּאוּ,
וְתִשׁוּבָה עַד עֲתָה טָרַם נַעֲשִׂתָה.

בְּעוֹד שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב, בְּאֵ אֵלֵיהּ, זְכוּר
לְטוֹב. אָמַר לוֹ: רַבִּי, בְּמַה הִתְעַסְקַתְּ?
אָמַר לוֹ: בְּזֶה שְׂאָמְרָה הַתּוֹרָה,
שְׂכַשְׁיבּוּאֵי צְרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף הַיָּמִים,

בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נְחַלֵּשׁ יַעֲקֹב וְלֹא יָכִיל לְטַעֵן
עַמּוּיָהּ, שְׂכַתּוּב וַתִּקַּע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב
בְּהֶאֱבֹקוֹ עַמּוּיָהּ, בְּטַעְנָתוֹ עַמּוּיָהּ. וְנִתְּנָה רְשׁוּת
לְסַמְא"ל, בְּנֵי יַעֲקֹב תַּחֲתֵי יְדֵי אָדּוּם, כֹּל זְמַן
שִׁיעֲבֵרוּ עַל הַתּוֹרָה.

רַבִּי הִיָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד, וְהִיָּה מְסַתְּפַל
בְּדָבָר הַזֶּה, שְׂכַתּוּב (דברים ל ד) בַּצַּר לָךְ
וּמְצֹאנֶךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית

הַיָּמִים וְשַׁבָּת, וְעַד כְּעַן לֹא תָבוּ בְּתִיבְתָא.

אָמַר לִיה חַיִּיד רַבִּי, בְּהַאי מִילְתָּא אֲתַעֲסַק
קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא יוֹמָא דִּין, וְאַתָּא מִיכָאֵל
אֲפּוֹטְרוֹפְסָא רַבָּה דִּילְהוֹן, וּבְעֵי דְאִימְתִי יִפְקוֹן בְּנוּהִי
רְחִימוּהִי מִתְחֹת גְּלוּתָא דְאַדוּם. וְאָמַר, אֶתְּ כְּתַבְתָּ
בְּאוּרֵייתְךָ, דְכִד יִסְבְּלוֹן אֵינוֹן עוֹנְשֵׁיִיא עַל מַה
דְּעִבְדוּ, מֵאִי כְּתִיב. (שם ה' לא) כִּי אֵל רַחוּם הוּא אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר לִיה, יִיתִי סְמַ"ל אֲפּוֹטְרוֹפְסָא דְאַדוּם
וְיִטְעִין עֲמִיה קְמָאִי. אַתָּא סְמַ"ל. וְיִטְעִין
מִיכָאֵל מִלְתָּא דָּא, כְּדִבְקִדְמִייתָא. אָמַר סְמַ"ל,
מָאֲרִי דְעֵלְמָא, אֶתְּ הוּא דְאַמְרַת דְתַהוּי בְּנִישְׁתָּא
דִּישְׂרָאֵל תְּחֹת שׁוֹלְטָנָא דְאַדוּם, עַד דִּיהוֹן זְכָאִין
קְמָךְ, וְהָא כְּלָחוֹן חַיִּיבִין עַד יוֹמָא דִּין.

לשון הקודש

מה שעשאו, מה כתוב? (שם) כי אל רחום
ה' אלהיך.

אָמַר לוֹ: יָבוא סְמַאל, הָאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל
אַדוּם, וְיִטְעִין עִמּוֹ לְפָנַי. כָּא סְמַאל, וְיִטְעִין
מִיכָאֵל דְכִר זֶה כְּבְרָא שׁוֹנָה. אָמַר סְמַאל:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, אַתָּה הוּא שְׂאֲמַרְתָּ שְׁתַּהֲיָה
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּחַת שְׁלֹטוֹן אַדוּם, עַד
שְׁיָהוּ צְדִיקִים לְפָנֶיךָ, וְהָרִי כָּלֶם רְשָׁעִים
עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

שִׁיעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה לְאַלְתֵּר, שְׁכַתּוּב
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבָּת, וְעַד עַתָּה לֹא
שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה.

אָמַר לוֹ: חַיִּיד רַבִּי, כְּדִבְרֵי הַזֶּה מִתַּעֲסַק
הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַזֶּה, וְכָא
מִיכָאֵל, הָאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס הַגְּדוֹל שְׁלָחָם,
וּמִבְקֵשׁ מִתִּי יֵצְאוּ בְנֵי אַהוּבָיו מִתַּחַת
לְגֻלוּת אַדוּם. וְאָמַר: אַתָּה כְּתַבְתָּ
בְּתוֹרְתְךָ, שְׁכַפְּשִׁי־סְבְּלוּ אוֹתָם הָעֹנְשִׁים עַל

בַּיּוֹם שֶׁעָתָא אֲנִיפִיָּה קוֹדֶשָׁא בְּרוּךְ הוּא, עַל
 דְּאָמַר דְּלְטוֹרָא עַל בְּנוּהֵי, וְעָרַק תְּלַת אֲלָפֵי
 מִלִּין. וְאָמַר לְמִיכָאֵל, מִיכָאֵל הָוּה לָךְ לְמַהוּי
 שְׂפִיל לְרִישִׁיָּה דְקָרָא, דְכָתִיב (ס) וְשַׁבְּתָ עַד ה'
 אֶלְהִידָּ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ, וְאַחַר כֵּן כָּתִיב (ס) כִּי אֵל
 רַחוּם הוּא אֶלְהִידָּ.

אָמַר מִיכָאֵל, מָאֲרֵי דְעֵלְמָא, הָוּה לָךְ לְרַחֲמָא
 עֲלֵיָּהוּ, אֶת רַחוּם, וְכֵן אֶתְקַרִּיאַת. אָמַר
 לִיה אֹמָאָה אֹמִיתִי בְיוֹמָא דְאַתְנַזְרָא דִּינָא
 קְדָמָאֵי, עַד דִּי יְתוּבֹן. וְאֵי כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל,
 אֶפְתַּחַת תְּשׁוּבָה כְּעִנָּא דְמַחְטָא, אָנָּא אֶפְתַּח לָהּ
 תְּרַעִין רַבְרַבִּין.

לשון הקודש

אָמַר מִיכָאֵל: רַבּוֹן הָעוֹלָם, הָיָה לָךְ
 לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אֶתְהַ רַחוּם, וְכֵן נִקְרָאתָ.
 אָמַר לוֹ: שְׁבוּעָה נִשְׁבַּעְתִּי בַּיּוֹם שְׁנַזְרָא
 הַדִּין לְפָנַי עַד שִׁישׁוּבֹן, וְאִם כְּנִשְׁתָּ
 יִשְׂרָאֵל פּוֹתַחַת בְּתְשׁוּבָה כְּמוֹ עֵין שֶׁל
 מַחְטָא, אֲנִי אֶפְתַּח לָהּ שְׁעָרִים גְּדוֹלִים.

בְּאַוֹתָהּ שְׁעָה נִזְרָא בּוֹ הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
 עַל שֶׁאָמַר הַלְשָׁנָה עַל בְּנָיו, וּבְרַחַ שְׁלִשַׁת
 אֲלָפֵי מִלִּין, וְאָמַר לְמִיכָאֵל: מִיכָאֵל, הָיָה
 לָךְ לְהִיּוֹת יוֹרֵד לְרֵאשׁ הַכְּתוּב, שְׂפִתוֹב
 וְשַׁבְּתָ עַד ה' אֶלְהִידָּ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ, וְאַחַר
 כֵּן כָּתוּב כִּי אֵל רַחוּם הוּא אֶלְהִידָּ.

פְּרַשְׁת לֶךְ לְךָ

תָּא חַוֵּי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְגִן לְצַדִּיקַיָּא, דְּלֹא
יִשְׁלְטוּן בְּהוֹן בְּנֵי אַנְשָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲגִין עַל אַבְרָהָם, דְּלֹא יִשְׁלְטוּן בֵּיהּ וּבְאַנְתִּיתֵיהּ.

תָּא חַוֵּי, שְׂכִינְתָּא לָא אֲתַעְדֵי מַעַם שָׂרָה. בְּהַהוּא
לִילְיָא, אָתָּא פְּרַעָה לְמִיקְרַב בְּהַדְרָה. אָתָּא
מְלֹאכְתָּא, וְאַלְקֵי לֵיהּ. כָּל אֵימַת דְּהוּה שָׂרָה אָמְרָה
אַלְקֵי, הָוָה מְלֹקֵי.

וְאַבְרָהָם הוּא אֲתַקִּיף בְּמֵאֲרִיָּה, דְּהָא שָׂרָה לָא
יְהוֹן יְבֻלֵי לְשִׁלְטָאָה עָלֶיהּ. הַדָּא הוּא
דְּכַתִּיב, (משלי כח) וְצַדִּיקִים כַּכְפִּיר יִבְטָח. וְהַכָּא
נְסִיוֹנָא הוּא, דְּלֹא הִרְהֵר אַבְרָהָם אֲבִתְרֵיהּ
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי, תָּא חַוֵּי דְּבִגִין כְּךָ, לָא פְּקִיד לֵיהּ
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחְתָּא לְמַצְרִים, אָלָא

לְשׁוֹן הַקּוּדְשׁ

פְּרַשְׁת לֶךְ לְךָ

שְׂהִיְתָה שָׂרָה אוֹמֶרֶת הַלְקָה - הִיא
מְלֹקָה.

וְאַבְרָהָם הוּא הַתְּחוּק בְּרַבּוֹנוּ, שְׂהִרֵי
שָׂרָה לֹא יְכַלּוּ לְשַׁלֵּט עָלֶיהָ. זְהוּ שְׂפָתוֹב
(משלי כח) וְצַדִּיקִים כַּכְפִּיר יִבְטָח. וְכֵאֵן הוּא
נְסִיוֹן, שְׁלֹא הִרְהֵר אַבְרָהָם אֲחֵרֵי הַקּוּדְשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי, כֵּאֵן וְרַאָה שְׂמִשּׁוּם כְּךָ לֹא צְוָה

כֵּאֵן וְרַאָה, הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגִן
לְצַדִּיקִים שְׁלֹא יִשְׁלְטוּ בְּהֵם בְּנֵי אָדָם,
וְהַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא הִגֵּן עַל אַבְרָהָם שְׁלֹא
יִשְׁלְטוּ בוּ וּבְאַנְתִּיתֵנוּ.

כֵּאֵן וְרַאָה, הַשְׂכִּינָה לֹא זָוָה מַעַם שָׂרָה.
בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה כֵּאֵן פְּרַעָה לְקְרַב אֵלֶיהָ.
כֵּאֵן הַמְּלֹאךְ וְהַלְקָה אוֹתוֹ. וְכֵל פַּעַם

הוא מַגְרֵמִיה נָחַת, בְּגִין דְּלֹא יִהְיֶה פְתָחוֹן פֶּה לְבְנֵי
עָלְמָא, וְדֹאמַר לִיה בְּךָ, וּלְבַתָּר אֲצַטְעַר עַל
אֲנִתִּיה. עַד כָּאן.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְעָלָם

לֶךְ לְךָ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שה"ש ב יב) הַנֶּצְנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע
בְּאֶרְצֵנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לּוֹ
לְאָדָם לְהַכְשִׁיר מֵעֲשׂוֹ לְפָנָי בּוֹרְאוֹ, וּלְהַתְעַסֵּק
בְּתוֹרָתוֹ יוֹמָם וּלְיָלֵלָה. שְׁמַעְלַת הַתּוֹרָה לְמַעְלָה מִן
כָּל הַמַּעְלוֹת.

דֹּאמַר רַבִּי יְהוּדָה, תִּרִין טָבִין רַבְרַבִּין אֵית
בְּאוּרֵייתָא, חַיִּים, וְעוֹתָרָא. דְּכַתִּיב, (משלי ג
טו) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכַבּוֹד. אָמַר
רַב פֶּפְאֵ, אֵלִין תְּלַתָּא הֵווּ. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה,
כַּבּוֹד בְּכָלֵל הָעוֹשֶׁר הוּא. דִּמְאֵן דְּאֵית לִיה

לשון הקודש

וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לּוֹ לְאָדָם לְהַכְשִׁיר מֵעֲשׂוֹ
לְפָנָי בּוֹרְאוֹ וּלְהַתְעַסֵּק בְּתוֹרָתוֹ יוֹמָם
וּלְיָלֵלָה, שְׁמַעְלַת הַתּוֹרָה לְמַעְלָה מִן כָּל
הַמַּעְלוֹת.

שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת
יֵשׁ בְּתוֹרָה – חַיִּים וְעֵשֶׂר, שְׁכַתּוֹב (משלי ג,
טו) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר
וְכַבּוֹד. אָמַר רַב פֶּפְאֵ, אֵלוֹ שְׁלֹשָׁה הֵם.

אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַדַּת לְמַצְרַיִם,
אֵלָּא הוּא מֵעַצְמוֹ יָרַד, כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה
פְתָחוֹן פֶּה לְבְנֵי הָעוֹלָם, שְׁאָמַר לּוֹ בְּךָ,
וְאַחַר כֵּן הֲצַטְעַר עַל אֲשֵׁתוֹ. עַד כָּאן.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְעָלָם

לֶךְ לְךָ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר ה) הַנֶּצְנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא

עוֹתָרָא, אֵית לִיה יְקָרָא, וּבְמָה יִזְכָּה הָאָדָם לְכָל,
בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, אִין בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה,
שְׂאִינּוּ אוּחַז מַטְטְרוּן שֶׁר הַפְּנִים, כָּל
נִשְׁמָתָן שָׁל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
לְשִׁמְהָ, וּמְרָאָה אוּתָן לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמִמְתִּינִים מִלְּאֲכִי הַשָּׂרֵת וְדוּמְמִים מְלוֹמֵר שִׁירָה,
עַד שְׂיִתְכַנְּסוּ נַפְשוֹת הַצְּדִיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בַּיַּחַד
לְאֵל עֲלִיּוֹן.

שְׁנַאֲמַר הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן, אֵלוּ הָעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, אִז
הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בַּיַּחַד. וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, זֶה מַטְטְרוּן, הַבָּא לְאַסּוֹף
נִשְׁמָתָן שָׁל צְדִיקִים, לְזַמֵּר לְיוֹצְרָם בְּכָל לֵילָה
וְלֵילָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים קמט ה) יַעֲלִזוּ חַסִּידִים בְּכַבּוֹד

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבוֹד הוּא בְּכָלֵל
הָעֵשֶׂר, שְׁמֵי שֵׁישׁ לוֹ עֵשֶׂר, יֵשׁ לוֹ כְּבוֹד,
וּבְמָה יִזְכָּה הָאָדָם לְכָל? בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאָה, אִין בְּכָל
לֵילָה וְלֵילָה שְׂאִינּוּ אוּחַז מַטְטְרוּן שֶׁר
הַפְּנִים כָּל נִשְׁמָתָם שָׁל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים
הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּמְרָאָה אוּתָן
לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים

שְׁנַאֲמַר הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן - אֵלוּ

הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ

- אִז הוּא עֵת לְזַמֵּר לְבוֹרְאָם בַּיַּחַד. וְקוֹל

הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ - זֶה מַטְטְרוּן,

הַבָּא לְאַסּוֹף נִשְׁמָתָם שָׁל צְדִיקִים לְזַמֵּר